W IMIE PANSKIE AMEN.

INFORMACYA

Względem oddawania Ichmościow Panow Młodych zacnego urodzenia do Kollegium Nobilium *Wielenſkiego* Scholarum Piarum.

Nie mogą Rodzice bardziey ſię zaſłużyć Bogu y Oyczyźnie, y większego oraz właſnemuż Domowi ſwoiemu wyświadczyć dobrodzieyſtwa, iako gdy Dzieciom ſwoim dobrą dadzą edukacyą. Wychowani bowiem w ſentymentach Religii, y wſzelkich cnot, młodzi Kawalerowie, pięknemi na potym rządzić ſię maxymami, y doſkonałe według Praw Boſkich, iako ſię ſpodziewać potrzeba, życie wieść będą. Jak zaś wiele zależy Oyczyznie na wydoſkonaleniu przymiotow młodych Panow, y uformowaniu ich we wſzyſtkich naukach, y wiadomościach zacnemu ich urodzeniu przyzwoitych, ztąd widzieć ſię daie, że każda Rzeczpoſpolita nie inſzą być muſi

tyl

tylko taką, iakiemi będą ci, ktorzy do ſprowowania iey ſwego czaſu przyſtąpią. Na koniec co do partykularnych każdego z dobrey edukacyi pochodzących pożytkow należy, jaka ieſt rożność przy iednakowym Urodzeniu, y fortunie, miedzy temi, ktorzy dobrą, y temi ktorzy złą mieli edukacyą, jakie ukontentowania z lat młodości dobrze ułożonych na całe ściągaią ſię życie, co za ſzczęśliwość mieć rozum różnemi ozdobiony naukami, y wiadomościami, iaka ztąd u wſzyſtkich wziętość, eſtymacya, y do wſzelkich promocyi ſpoſobność, rzecz explikacyi nie potrzebuie. Ze zaś nic nie maſz trudnieyſzego, iak doſkonałą dać edukacyą, ta zaś trudność naybarziey zachodzi w dobraniu ſpoſobnych do tego ludzi, ktòrzyby umieli dobre młodym Panom inſpirować ſentymenta, wzbudzić w nich ochotę do nauk, y uczyć bez przymuſzenia. Zaczym wynalezione ſą na to w Cudzoziemſkich kraiach *Collegia privata Nobilium* gdzie dobrane Subjecta, przy rozłożonych na ſwoie godziny zabawach, pewną liczbę Samych tylko zacnego urodzenia Kawalerow w boiazni Bożey, y we wſzyſtkich im potrzebnych naukach, exercycyach, y wiadomościach, z tą iaka naywiękſza być może, pilnoſcią, edukuią. Ten ſpoſob edukacyi za naydoſkonalſzy teraz miany ieſt po wſzyſtkich Cudzoziemſkich Kraiach, ktòrego że w ſzkołach publicznych, dla wielu przyczyn zachować nie można, dowodem tego ieſt, że nie tylko ci, ktòrzy ſzkoły maią publiczne, ále y ſame nawet Akademie lubo poſpolicie wſzyſtkich uczą nauk, przecież takie *Collegia privata Nobilium à parte* eriguią. Iako zaś dobra edukacya, przez ktòrą reformuią ſię narody w oſobliwſzey zawſze u wielkich Królow zwykła być konſyderacyi, tak I. K. M. P. N. M. zważaiąc iak wielkie pożytki wynikaią *in publicum* z Collegium *Nobilium* Warſzawſkiego, zoſtaiącego pod dyrekcyą XX. *Scholarum Piarum* roſkazał im Przywileiem ſwoim, ażeby dla Prowincyi Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego podobneż Collegium erygowali w Wilnie. Zaczym obligacyi *Inſtitutum* ſwoiego, y woli I. K. M. zadość czyniąc XX. *Scholarum Piarum* dla pomnożenia Chwały Bożey, y przyſługi Oyczyznie

zni

znie, offiaruią godnym Rodzicom mieyſce opatrzone dyrekcyą y wſzelką wygodą, do doſkonałey edukacyi ich zacnych Dzieći, względem ktòrego naſtępuiąca podaie ſię informacya.

§ I.

Sprzęty Każdemu z Ichmościow Młodych do Kollegium potrzebne.

Sprzęty pewne trzeba aby każdy z Ichmoſciow z ſobą do *Collegium* przywiość, iako to: ſuknie (chociaż w Cudzoziemſkich *Kollegiach* iednoſtayne bydz zwykły, co wielce chwalebna ieſt, dla uniknienia między młodymi emułacyi, lub prożney wynioſłosci) iakie ſię komu podobaią, bielizna poznaczona, poſciel, rubdeſzan, kufer zamczyſty, ſztuciec ſtołowy, lichtarzyk ze ſzczypcami, miednica, ręczniki, ſerwet tuzin na dwie lecie, parawanik koło łożka, obicie nad łożkiem y pawilon, albo raczey kotarkę, czyli łożko ſaſkie, iako wygodnieyſze w zgromadzeniu, nakrycie na ſtolik, grzebienie, kiążki według ſzkoły każdego. Te wſzyſtkie rzeczy, oproez ſerwet, każdy wyieżdżaiąc z *Collegium* zabierze z ſobą.

§ II.

Nauki do których w tym Collegium Ichmość Młodzi przykładać ſię maią.

UCzyć ſię będą Ichmość Młodzi, za pomocą Bożą, oproez tego, co do prawdziwey ſciąga ſię bogoboynoſci, obyczaiow urodzeniu ich przyzwoitych, y obowiązkow dobrego Obywatela ku Oyczyznie ſwoiey, przytym języka Łacinſkiego, Francuzkiego, y Niemieckiego, Geografii, Hiſtoryi Uniwerſalney wſzyſtkich Krôleſtw, y partykularney mianowicie Rzeczypoſpolitey naſzey, Prawa Publicznego Oyczyſtego, elokwencyi iako

 w mo-

w mowach tak w liſtach, explikacyi Auktorow, czyli zrozumienia y dobrego zażywania kſiążek, mianowicie dawnych Oratorow, Hiſtorykow, Poetow, &c Arytmetyki, Geometryi, y inſzych potrzebnych Matematyki części, Filozofii takiey, iaka pożyteczna ieſt y potrzebna Kawalerom; tudzież tańca Francuzkiego, a oſobliwie należytey układnoſci w chodzeniu, w ſtaniu, w ukłonieniu ſię.

Naturalnie zaś nato wſzyſtko czaſu potrzeba, ani po iednym lub drugim roku znacznego bardzo poſtępku, ani nad lata y poiętność doſkonałoſci po żadnym wyciągać kto może.

Rada ieſt *Collegii*, ażeby Francuzkiego y Niemieckiego ięzykow razem uczyć ſię nie zaczynano, lecz w ten czas tylko, kiedy w iednym ktorym kolwiek z nich znaczne iuż mieć ſię będą początki: gdyż takowe wielu rzeczy razem zaczynanie, pamięć obciąża: atoliiednak ieśliby ſię komu zdawało inaczey, woli iego zadoſyć ſtanie ſię.

Ktoby ſobie życzył mieć Metrow do fektowania, ryſunku, do inſtrumentu iakiego muzycznego &c. oſobno z nim ugodzi ſię.

§ III.

Expenſa na cały rok ordynaryina y nie uchybna od iednego z Ichmośćiow Panow Konwiktorow.

Na ſtoł ordynaryiny: to ieſt potraw ośm nadzień, na obiad potraw pięć, na wieczerzą trzy, tudzież śniadanie, y podwieczorek, także frukta, y wino w niektóre czaſy, iako y rekreacye extraordynaryine, naczynia kuchenne, z zapłatą kuchennym ludziom.

Na ſuſtentacyą XX. Profeſſorow.

Na wikt y zapłatę Metrom Francuzkiego y Niemieckiego ięzyka.

Na ſtancyą. na Doktora ordynaryine wizyty

Na drzewo do piecow, y do kuchni z zapłatą ſtrożom.

Na bieliznę ſtołową, pułmiſki, talerze, farfurki, ſzkło, Kredencerza.

Na

Na ſwiece, lampy na noc, inkauſt y mydło na ręce.
Na balwierza, Kamerdynera y Tancmiſtrza.
Na wygody w chorobach, herbatę, cukier, potrawy oſobne &c.
Na połługę domową Collegii iako to na PP. Pokoiowych, ſzafarza, goſpodarza, ſtangreta, tudzież na utrzymanie par dwòch koni, bez ktorych obeyść ſię niemożna.
Na gazety co tygodniowe Polſkie y Francuzkie.
Na gry do zabawy.

Na to wſzyſtko od Oſoby Czerwonych Złotych 55.

Uważaiąc co w ten rejeſtr wchodzi, nikomu ta penſya zdawać ſię nie będzie zbyteczna y każdy pozna, że Kollegium przyſługi w tym Oyczyznie, nie ſwoiego ſzuka intereſſu.

Oprocz wzwyż wyrażoney expenſy, na praczkę, naprawki chuſt, y ſukień, na bóty, trzewiki, ponczochy, na puder, y pomadę &c. y tym podobne, nieuchronne expenſy, wolno Ichmośćiom Rodzicom zoſtawić pieniądze u kogo ſię podoba w mieśćie, lub też ieżeli im ſię zda u X. Regenſa, lub Prefekta a żadną miarą nie u Paniąt. Oſobliwie zaś na ſprawowanie nowych ſukień, lub innych porządkow, nigdy Ichmośćiom młodym do rąk, nie maią być przyſyłane pieniądze, tak dla nie experyencyi, y zawſze ſzody w ich kupnach, iako y dla niepotrzebnych im dyſtrakcyi, y biegania.

Apteki oſobny regeſtr na końcu roku podany będzie tym, którzyby iey potrzebowali. Doktor także y Cyrulik, za iaką extaordynaryiną (waruy Boże) chorobę, ma być oſobno płacony.

§ IV.

Zwyczaie niektóre Collegii Nobilium potrzebne do wiadomośći Ichmośćiom Rodzicom.

I. W Dni y godziny do nauk naznaczone Ichmość Panowie Młodzi wyieżdżać nie będą, Dni wolnych ieśliby wyiechali, wracać ſię zawſze maią, lecie naydaley na śiòdmą zimie nay-

naydaley na piątą godzinę do Collegium, ani *extra Collegium* ſpać, albo dłużey ſię w nocy bawić, ani na żadne Kompanie wieczorne, wieczerzę &c. zoſtać nigdy nikomu pozwolono nie będzie. W ktòrym to punkcie dochowania *Collegio*, tego bardzo potrzebnego zwyczaiu ſamych Ichmośćiow zacnych Rodzicow upraſza Kollegium, bo to porządek wewnętrzny, y czas do rozłożonych lekcyi pſuie y wielu inkonweniencyi, pomieſzania godzin &c. ieſt przyczyną, Do tego iednym pozwoliwſzy, ieſt to zawſze dla drugich uſtawczna z opuſczeniem nauk tentacya, ktòrzy iedni drugich przykłady widząc, nie tylko Rodzicow ale y krewnych, lub przyiacioł prośić ſkrycie, y naſadzać zwykli o takie wyiaſtki, z wielkim umartwieniem y nieuſpokoieniem *Collegii*.

II. Na Swięta, lub kilkodzienne za Wilno przeiaſtki nie życzy ſobie Kollegium żadną miarą, aby Ichmośćiow Panow Młodych brano, gdyż to ieſt pewną okazyą łatwego od uſtaw *Collegii* odzwyczaienia ſię, oſtygnienia wapplikacyi do nauk, y niepotrzebney wolności nabrania Młodym Panom, ktòrzy *in Collegio* doſyć ſwoich rozrywek, y rekreacyi maią. A lubo dla tych dopioro wyrażonych przyczyn, ktòre z dłuzſzych domowych dyſtrakcyi pochodzą, Kollegium nieſkończenie upraſza Ichmośćiow Rodzicow y Krewnych, aby nie brali y na Wakacye Ichmośćow Panow Konwiktorow, atoli ći, ktòrzy w tym wyperſwadować ſobie y uprośić ſię nie dadzą, mogą ich wźiąć na wakacye, ale przynaymniey nie w rok, y to z ſłuſznym iakim człowiekiem z domu właſnego każdemu od Ichmośćiow Rodzinow, nie od Kollegium, przydanym. Czas zaś wakacyi generaldych od Swięta S. Anny, *in Julio*, do pierwſzego á naydaley Po òſmego dnia Septembra, to ieſt do Narodzenia Nayſwiętſzey canny ieſt naznaczony.

III. Lubo życzy ſobie Kollegium, aby Ichmość Rodzice kogokolwiek z przyiacioł, lub ludzi do ſwoich intereſſow należących w Wilnie zawſze przytomnych mieli, ktòrzyby o dzieciach ich

ich w Collegium będących wiedzieli, do ſprawunkow dla nich należeli, y którzy o wſzyſtkim ſprawiedliwą do kogo należy, dawaliby informacyą gdyż zwyczaynie młodzi nie ukontentowanie ſwoie, zkąd inąd pochodzące, okryślać zwykli do Rodzicow pod pretextem nie wygod, lub złego traktowania: Więc w takich okazyach raczey na przyiaćioł ſwoich relacyą zdać ſię trzeba. Ktoby iednak nie miał takich poufałych, którymby intereſſa dzieći ſwoich źlećić mogł, lub inaczey zdałoby mu ſię dyſponować, więc taka wſzyſtkim Ichmośćiom Rodzicom, y intereſſuiącym ſię do któregokolwiek z Ichmośćiow Konwiktorow, daie ſię informacya. Że kiedy co do odzienia należy, wſzyſtko według ſwoiey woli im ſprawią y uprowiduią, prócz expens wyżey w Artykule trzecim ſpecyfikowanych, żadnych tu na żadne prywatne potrzeby Ichmość młodzi pieniędzy nie potzebuią, y owſzem poki ſą w tey edukacyi, mieć ich nie powinni. Jeżeli iednak cale zdałoby ſię Ichmośćiom Rodzicom, lub na iakie nieſpodziane małe potrzeby, lub na probę geniuſzu (iako niektórzy Rodzice czaſem czynią) w expenſie młodych, pieniędzy cokolwiek dla nich zoſtawić, albo przyſyłać, Collegium takie na to uſtanowienie we wſzyſtkich inſzych Kollegiach zwyczayne, czyni: żeby takie pieniądze czy oddawane, czy przyſyłane były do rąk Xiędza Regenſa, który na potrzeby Ichmośćiow, zachowuiąc u ſiebie regeſtrżyk expenſow dla pokazania Ichmośćiom Rodzicom wydawać będzie Inaczey wielkie inkonweniencye ztąd wynikać zwykły, młodzi bowiem maiąc bez dependencyi pieniądze, y niemi kiedy chcą y iak chcą dyſponuiąc, expenſy na rzeczy mniey potrzebne, á czaſem y zdrowiu ſzkodzące czynią, á włożywſzy ſię raz w expenſę, kiedy im nie ſtanie pieniędzy, w nadzieię przyſzłych pożyczaią, a przez to uczą ſię, nie rzetelnośći, y nie punktualnośći, nie maiąc częſto ſpoſobu do oddania: zkąd potym daremne narzekania naiakiś nie dozor, kiedy takich rzeczy upilnować, y dla okazyi w ręku, zabiec im nie podobna. Przeto trzeba żeby albo za wiedzą ſtarſzych Ichmość młodzi expendowali,

albo naylepiey

lepiey, żeby żadnych a żadnych, iako im nigdy na nic essency-alnego niepotrzebnych, nie mieli pieniędzy.

IV. Gwoli posługi, życzy sobie *Collegium*, aby żaden z Ichmościow ludzi z domu przydanych nie miał, a usługą PP. Pokoiowych, ktòrych na ten koniec utrzymuie *Collegium*, kontentował się: ponieważ z osobnym dla każdego Panięcia z domu przydanym człekiem nieznośna rzecz byłaby *Collegio*, gdyż do 30. na przykład Paniąt pomieśćić nie podobna trzydziestu, albo mało co mniey posługaczow, y wielka w rządźie takich ludzi ciężkość, a zrąd nieporządek, kiedy z takich służących wiele do złego trafia się okazyi, kiedy Panow Młodych rozkaz potaiemnie, czego dostrzedz trudno, pełnią, kiedy Panie ma komu, y po co chce kryiomo, lub pod inszym pretextem roskazać; co przymusiło cudzoziemskie *Collegia*, iż żadnych nigdy do żadnego Panięcia własnych sług nie przypuszczaią, iako swiadkami są tak wielu zacnych Patryotow naszych z nayprzednieyszych Familii, ktòrzy się w cudzych kraiach edukowali. Iakoż w samey rzeczy do pilnowania Młodych Panow nie są potrzebni domowi słudzy w *Collegium*: gdyż młodemu Panięciu iakieykolwiek bądź godnosci, żadney bynaymniey nie potrzeba parady, usługa zaś dla nich dosyć iest łatwa y mała, tak dalece że ieden, byleby tylko stateczny był y pilny, kilku Paniętom wybornie usłużyć, y rzeczy ich pod regestrem trzymać może. Kto krew swoią oddaie y powierza staraniu *Collegii*, godzi się ufać, że na dozorze y pilnowaniu bez domowego fidelisa zchodzić nie będzie. Kto by się zaś w tym punkcie wyperswadować nie dał, taką ma informacyą: ieżli to będzie Pokoiowy, szlachcic, lat koniecznie sposobnych do nauk gdyż tu powinien uczyć się, zapłaci się za wikt iego roczny czerwonych złotych 8. ieżeli będzie Kamerdyner, na ktòregoby ta, co dla Paniąt, szła porcya, zapłaci się od niego czerwonych złotych. 20. ieżli zaś będzie lokay lub inszy iakikolwiek, wiktu w *Collegium* mieć nie może, lecz trzeba mu dawać strawne, albo stoł dla niego umowić w mieście, na co godzina z rana y w wieczor

czor wyznaczona będzie; którym to ludziom noszenie szpady, szabli, lub iakiegokolwiek oręża zakazane bydz ma. Komu będzie się podobało, wolno będzie y dla Pokoiowego stoł w mieście, umowić, albo strawne dać. To się oraz podaie do uwagi, iżażeby z tych lokaiow, oprocz błahey usługi, iakikolwiek był dla Paniąt pożytek, ięzyk Niemiecki abo Francuzki umieć powinni. Nadto *Collegium* pełną moc sobie zachowuie do odprawienia takowych ludzi y Pokoiowych każdego czasu, ieżliby nie sfornymi pokazali się. Przestrzega się oraz zawczasu, iż nie z regestru służyć, ale wszystko czynić maią, co im rozkazano będzie, gdyż inaczey miasto pomocy większaby z nich zawada była y nie wygoda.

V. Uprasza iszcze Kollegium o punktualność niezawodną w oddawaniu *anticipative*, to iest przy zaczęciu roku, całey razem pensyi, ktorey nie punktualność, iakiey nie wygody byłaby zawsze sprawiedliwą exkuzą. Ani z ordynaryiney pensyi na rok ugodzoney, nie ma być nic w płaceniu odtrącono, bo ponieważ zawsze przez rok cały kilkunastu ludzi trzymać trzeba, których, iako y Metrow pensya na rok cały ugodzona będzie, ponieważ stancya na rok cały oddana, ponieważ Kollegium, przez rok cały, każdą rzecz, iako wyżey w rejestrze iest, obrachowawszy, nie wystarczyłoby mnieyszą pensyą temu, czego się podeymuie: Zatym bez excepcyi świąt, Wakacyi, wyiazdu z Kollegium y na naydłuższy czas cała wzwyż obrachowana pensya, przy zaczęciu roku, ma być punktualnie, y nieuchybnie. razem oddana. Jeżli zaś Panie które, przed skończonym rokiem wyiedzie z Kollegium; iuż bez powrotu do niego, reszta zapłaty roczney do ugody na ten czas zostawuie się.

VI. Prosi na ostatek toż Kollegium z ufnością w rozsądku, y sprawiedliwości każdego, ktoby na to mieysce krew swoią oddał, żeby żadney odmiany, excepcyi, y osobliwości, która tu być nie może, nie pretendował: bo te dobremu porządkowi szkodzą, gdyż odmiana dla iednego pozwolona, pociągnęłaby

z so-

złobą, y dla inſzych ſekwelę uſtawicznych odmian, z ktòremi, y naylepſze uſtanowienia, być trwałe nie mogą. Jednakowe mieſzkania iakie teraz doſyć ſą piękne, y wygodne, dadzą ſię każdemu, iednakowa dyrekcya, ſtòł, uſługa, y zwyczaie dla wſzyſtich: a dyſtynkcya w takowych Kollegiach młodych Panow z ſamego poſtępku w cnocie, y naukach być powinna.

Inſze obrządki prywatne względem obyczaiow, exercytacyi rożnych, nauk, godzin, y inſzych uſtaw, y zwyczaiow wewnętrznych *Collegii*, oſobno ſą opiſane, iako do wiadomośći ſamych Ichmośćiow młodych należące.

D. O. M. H. & G.

IMPRIMATUR

MICHAEL *Epiſcopus Vilnenſis.*